

Giraal betalingsverkeer/ Elektronisch betalingsverkeer

Mr. dr. R.E. van Esch

Inhoudsopgave

LIJST VAN AFKORTINGEN		XIII
INLEIDING		XVII
DEEL 1: ALGEMEEN		1
1	ALGEMEEN	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Terminologie	3
1.2.1	Afwikkeldienst en afwikkelonderneming	3
1.2.2	Authenticeren of authenticatie	4
1.2.3	Automatische afschrijving	5
1.2.4	Betaaldienst	6
1.2.4a	Betaaldienstgebruiker	7
1.2.5	Betaaldienstverlener en betaalinstelling	8
1.2.6	Betaalinitiatiedienst en betaalinitiatiedienstverlener	9
1.2.7	Betaalinstrument	11
1.2.8	Betaalkaart	13
1.2.9	Betaalopdracht	13
1.2.10	Betaalrekening	14
1.2.11	Betalingssysteem	14
1.2.12	Betalingstransactie	15
1.2.13	Elektronisch geld en elektronischgeldinstelling	15
1.2.14	Geldmiddelen	17
1.2.15	Kaartschema	17
1.2.16	Lidstaat	18
1.2.17	Overmaking	18
1.2.18	Raamovereenkomst	19
1.2.19	Rekeninginformatiedienst en rekeninginformatiedienstverlener	19
1.2.20	Rekeninghoudende betaaldienstverlener	20
1.2.21	Het bedrijf van betaaldienstverlener of egi	20
1.3	De markt van betaaldiensten	21
1.3.1	Algemeen	21
1.3.2	Ontwikkelingen in de EU	24
1.4	SEPA	25
1.4.1	SEPA algemeen	25
1.4.2	SEPA-overmakingen	26
1.4.3	SEPA automatische afschrijvingen	28
1.4.4	Toegang tot betaalrekeningen	31
1.5	Enkele specifieke betaalvormen en betaalinstrumenten	31
1.5.1	Inleiding	31
1.5.2	Grensoverschrijdende overmakingen via correspondentbetaaldienstverleners	32

1.5.3	Debetkaart algemeen	33
1.5.4	iDEAL	34
1.5.5	Contactloos betalen	35
1.5.6	Aliasbetalen	35
1.5.7	QR-code	36
1.5.8	Kredietkaart	37
1.5.8a	Betaalverzoek	38
1.5.9	Elektronisch geld	39
1.5.10	Virtuele valuta	41
1.6	Het proces van betaalinitiatiediensten en rekeninginformatiediensten	43
1.7	Regelgevend kader betalingsverkeer	44
DEEL 2: EUROPESE VERORDENINGEN		47
2	VERORDENING GRENDOVERSCHRIJDENDE BETALINGEN, SEPA-VERORDENING EN MIF-VERORDENING	49
2.1	Inleiding	49
2.2	Verordening grensoverschrijdende betalingen	49
2.3	SEPA-verordening	52
2.4	MIF-Verordening	54
2.4.1	Doel en reikwijdte	54
2.4.2	Afwikkelingsvergoedingen	55
2.4.3	Bedrijfsregels	56
DEEL 3: PUBLIEK RECHT		61
3	WFT	63
3.1	Inleiding	63
3.2	Reikwijdte Wft	64
3.2.1	Inleiding	64
3.2.2	Definities	64
3.2.3	Financiële ondernemingen algemeen	64
3.2.4	Afwikkelondernemingen, betaaldienstverleners en egi's	65
3.2.4.1	Inleiding	65
3.2.4.2	Afwikkelondernemingen	65
3.2.4.3	Betaaldienstverleners	65
3.2.4.4	Elektronischgeldinstellingen	70
3.2.5	Financiële diensten	70
3.2.6	Diensten van de informatiemaatschappij	71
3.3	Toezichthouders	74
3.4	Markttoegang	77
3.4.1	Inleiding	77
3.4.2	Toegang tot de Nederlandse markt voor betaaldiensten	77
3.4.2.1	Betaaldienstverleners met zetel in Nederland	77
3.4.2.2	Vergunningeisen	78
3.4.2.3	Aanvragen vergunning	79
3.4.2.4	Wijziging en intrekking vergunning	79
3.4.2.5	Betaaldienstverleners met zetel in een andere lidstaat	80
3.4.2.6	Betaaldienstverleners met zetel in een staat die geen lidstaat is	82
3.4.3	Toegang tot de markt voor betaaldiensten in andere lidstaten	82
3.4.4	Toegang tot de Nederlandse markt voor uitgifte van elektronisch geld	83
3.4.5	Toegang tot de markt voor uitgifte van elektronisch geld in andere lidstaten	85

3.4.6	Toegang tot de Nederlandse markt voor afwikkel diensten	85
3.4.7	Toegang tot de markten voor afwikkel diensten buiten Nederland	87
3.4.8	Vrijstelling vergunningplicht	87
3.5	Prudentieel toezicht	90
3.5.1	Inleiding	90
3.5.2	Zekerstellen van geldmiddelen	91
3.5.2.1	Geldmiddelen verkregen in verband met betaaldiensten	93
3.5.2.2	Geldmiddelen verkregen in ruil voor elektronisch geld	95
3.5.3	Gemengd bedrijf	96
3.5.4	Verbod ter beschikking verkrijgen of hebben van opvorderbare gelden	97
3.5.5	Kredietlijnen	99
3.5.6	Eigen vermogen en solvabiliteit	100
3.5.7	Goede werking betalingsverkeer	102
3.5.8	Beheerste uitoefening van bedrijf	104
3.5.9	Uitbesteden van werkzaamheden	114
3.5.10	Gekwalificeerde deelnemingen	117
3.5.11	Vrijstelling van het lopende toezicht	117
3.5.12	Depositogarantiestelsel	118
3.6	Gedragtoezicht financiële ondernemingen	119
3.6.1	Inleiding	119
3.6.2	Uitbesteden van werkzaamheden	120
3.6.3	Klachtenprocedure	121
3.6.4	Commerciële informatie	123
3.6.5	Informatieverplichting	123
3.6.5.1	Inleiding	123
3.6.5.2	Ter beschikking stellen van brochure over de rechten van consumenten	125
3.6.5.3	Wijze van verstrekking van informatie en voorwaarden bij raamovereenkomst betaaldiensten	125
3.6.5.4	Te verstrekken informatie en voorwaarden bij raamovereenkomst betaaldiensten	127
3.6.5.5	Wijze van terbeschikkingstelling of verstrekking van informatie en voorwaarden bij eenmalige betalingstransactie	132
3.6.5.6	Te verstrekken of ter beschikking te stellen informatie en voorwaarden bij eenmalige betalingstransactie	134
3.6.5.7	Betaalinstrumenten voor microbetalingen	134
3.6.5.8	Kosten van informatieverstrekking	135
3.6.5.9	Cumulatie met andere informatieverplichtingen	136
3.6.5.10	Privaatrechtelijke rechtsgevolgen van overtreding	137
3.6.6	Meldingsplichten	137
3.6.7	Overeenkomsten op afstand	137
3.6.7.1	Inleiding	137
3.6.7.2	Informatieverplichtingen	140
3.6.7.2.1	Inleiding	140
3.6.7.2.2	Informatie over de betaaldienst	140
3.6.7.2.3	Informatie over de raamovereenkomst	142
3.6.7.2.4	Informatie over de rechtsmiddelen	143
3.6.7.2.5	Tijdstip en wijze van presenteren van gegevens	143
3.6.7.2.6	Uitzonderingen	147
3.6.7.2.7	Sancties	148
3.6.7.2.8	Cumulatie met andere informatieverplichtingen	149
3.6.7.2.9	Onlinebillijkheid	149
3.6.8	Basisbetaalrekening	150
3.6.9	Verlenen van afwikkel diensten	154
3.6.10	Verhouding aanbieder betaalrekeningen en (onder)bemiddelaar	156

3.6.11	Informatie tijdens looptijd overeenkomst betalingstransactie of raamovereenkomst betaaldiensten	157
3.6.11.1	Inleiding	157
3.6.11.2	Eenmalige betalingstransacties	158
3.6.11.3	Raamovereenkomsten	160
3.6.11.4	Instrumenten voor de betaling van kleine bedragen en elektronisch geld	163
3.6.11.5	Vergoeding of korting in verband met gebruik betaalinstrument	164
3.6.11.6	Kosten voor informatieverstrekking	165
3.6.12	Uitgifte elektronisch geld	165
3.6.13	Bestuursrechtelijke handhaving Burgerlijk Wetboek	166
3.6.14	Vergelijkbaarheid van kosten	167
3.7	Gedragstoezicht financiële markten	168
3.8	Aanbieden	171
3.9	Bemiddelen	173
3.10	Adviseren	174
4	REGELGEVING OVER EXTERNE INTEGRITEIT	175
4.1	Inleiding	175
4.2	Beheersing van risico's	176
4.2.1	Risico	176
4.2.2	Risicobeheersing	177
4.2.3	Identificatie	177
4.2.4	Beoordeling	177
4.2.5	Reactie	178
4.2.6	Monitoring	178
4.3	Wft	179
4.3.1	Algemeen	179
4.3.2	Specifieke regels voor betaaldienstverleners	181
4.4	Wwft	184
4.4.1	Inleiding	184
4.4.2	Normadressaten	186
4.4.3	Cliëntenonderzoek	187
4.4.3.1	Algemeen	187
4.4.3.2	Cliëntenonderzoek voor het aangaan van een zakelijke relatie	188
4.4.3.3	Onderzoek naar de uiteindelijk belanghebbende	192
4.4.3.4	Lopend cliëntenonderzoek	193
4.4.3.5	Uitbesteding cliëntenonderzoek	194
4.4.4	Melding ongebruikelijke transacties	195
4.4.5	Ontwikkelingen in technologie	195
4.5	Europese Verordening betreffende bij geldovermakingen te voegen informatie	197
4.6	Btw-fraude	200
4.7	Sanctieregelgeving	200
4.7.1	Inleiding	200
4.7.2	Europese sanctieregelgeving	201
4.7.3	Sanctiewet 1977	202
4.7.4	Sancties Verenigde Staten	204
4.8	Algemene Bankvoorwaarden	204

DEEL 4: PRIVAATRECHT	207
5 PRIVAATRECHT ALGEMEEN	209
6 RELATIE BETALER-ONTVANGER	213
6.1 Betaling in het algemeen	213
6.2 Bevrijdende betaling	215
6.3 Nakomen van een geldverbintenis	217
6.4 Betaling van geldschuld in vreemde munteenheid	218
6.5 Kosten voldoen aan een geldverbintenis	219
6.6 Girale betaling	221
6.6.1 Rechtskarakter girale betaling	221
6.6.2 Bevrijdende betaling door middel van girale betaling	223
6.6.3 Moment van betaling	226
6.6.4 Incasso	230
6.6.5 Informatieverstrekking	230
7 DE RAAMOVEREENKOMST BETREFFENDE DE BETAALREKENING	231
7.1 Inleiding	231
7.2 Rechtskarakter van de raamovereenkomst	231
7.3 Sluiten raamovereenkomst	232
7.3.1 Algemeen	232
7.3.2 Sluiten van een raamovereenkomst betreffende een dienst van de informatiemaatschappij	235
7.3.2.1 Inleiding	235
7.3.2.2 Gegevens over de betaaldienstverlener	236
7.3.2.3 Informatie over de inhoud van de raamovereenkomst	239
7.3.2.4 Gegevens omtrent het proces van contractsluiting	240
7.3.2.5 Informatie na het sluiten van de overeenkomst	243
7.3.3 Raamovereenkomst op afstand of buiten de verkoopruimte	245
7.3.3.1 Inleiding	245
7.3.3.2 Uitvoering van de raamovereenkomst op afstand of buiten de verkoopruimte	246
7.4 Inhoud van de raamovereenkomst	246
7.4.1 Inleiding	246
7.4.2 Contractvoorwaarden en wettelijke informatie gedurende looptijd	247
7.4.3 Munteenheid betalingstransacties	247
7.4.4 Kosten	248
7.4.5 Rekening-courant	250
7.4.6 Toegang tot de betaalrekening	252
7.5 Zorgplicht	253
7.6 Oneerlijke handelspraktijken	254
7.7 Wijziging inhoud raamovereenkomst	254
7.8 Eindigen van raamovereenkomst	257
7.9 Recht van ontbinding van overeenkomst op afstand of buiten de verkoopruimte	260
7.10 Kwaliteitsrekeningen	263
7.11 Meerhoofdige rekening	264

8	DE BETAALOPDRACHT	265
8.1	Inleiding	265
8.2	Wettelijke definitie	265
8.3	Rechtskarakter van de betaalopdracht	266
8.4	Tijdstip van werking en van ontvangst van een betaalopdracht	267
8.5	Instemming van betaler met een betaalopdracht	268
8.5.1	Algemeen	268
8.5.2	Instemming van de betaler	270
8.5.3	Intrekking instemming (herroeping) betaalopdracht	273
8.5.4	Het ontbreken van de wil ten aanzien van de instemmingverklaring	277
8.5.4.1	Inleiding	277
8.5.4.2	Betaler vermeldt onjuist rekeningnummer	277
8.5.4.3	Betaler vermeldt onjuist bedrag	280
8.5.4.4	Fouten van instrumenten	280
8.5.4.5	Fouten van hulppersonen	280
8.5.4.6	Fouten van een gevolmachtigde	281
8.5.4.7	Fouten bij overbrenging van verklaring	281
8.5.4.8	(Elektronische) ondertekening van een onjuiste betaalopdracht	282
8.5.4.9	Verhaal	282
8.5.4.10	Herstelboeking betaaldienstverlener begunstigde	287
8.5.4.11	Bevrijdende betaling	287
8.6	Valutadatum	287
9	UITVOERING VAN BETALINGSTRANSACTIE	289
9.1	Inleiding	289
9.2	Verplichting tot uitvoering betaalopdracht	289
9.3	Kwalificatie van rol van betrokken dienstverleners	292
9.4	Uitvoeringstermijn	293
9.4.1	Inleiding	293
9.4.2	Reikwijdte wettelijke regeling	294
9.4.3	Relatie betaler-betaaldienstverlener betaler	295
9.4.4	Relatie begunstigde-betaaldienstverlener begunstigde	296
9.5	Inhouding kosten op bedrag overmaking	296
9.6	Vorderingen wegens uitvoering van betaalopdracht	297
9.7	Uitvoering betaalopdracht zonder instemming betaler	299
9.7.1	Inleiding	299
9.7.2	Rechtsverhouding betaler-rekeninghoudende betaaldienstverlener betaler	300
9.7.3	Rechtsverhouding betaler-begunstigde	303
9.7.4	Rechtsverhouding betaler-rekeninghoudende betaaldienstverlener begunstigde	304
9.7.5	Rechtsverhouding betaler-onbevoegde opdrachtgever	304
9.7.6	Rechtsverhouding rekeninghoudende betaaldienstverlener betaler-begunstigde	304
9.7.7	Rechtsverhouding rekeninghoudende betaaldienstverlener betaler-betalinitiatiedienstverlener	305
9.7.8	Aansprakelijkheid hulppersonen	305
9.7.9	Aansprakelijkheid derden	306
9.8	Gebrekkige uitvoering betaalopdracht geïnitieerd door betaler	306
9.8.1	Inleiding	306
9.8.2	Aansprakelijkheid rekeninghoudende betaaldienstverlener betaler	306
9.8.3	Aansprakelijkheid rekeninghoudende betaaldienstverlener begunstigde	308
9.8.4	Aansprakelijkheid hulppersoon	309

9.8.5	Aansprakelijkheid betaalinitiatiedienstverlener	309
9.8.6	Rechtsverhouding betaler-begunstigde	311
9.8.7	Tijdige kennisgeving door betaaldienstgebruiker	311
9.8.8	Verlenen van ondersteuning	312
9.9	Niet of gebrekkige uitvoering betalingstransactie geïnitieerd door of via begunstigde	312
9.9.1	Inleiding	312
9.9.2	Aansprakelijkheid rekeninghoudende betaaldienstverlener begunstigde	313
9.9.3	Aansprakelijkheid rekeninghoudende betaaldienstverlener betaler	313
9.9.4	Aansprakelijkheid hulppersonen	314
9.9.5	Rechtsverhouding betaler-begunstigde	314
9.9.6	Verlenen van ondersteuning	315
9.10	Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad	315
9.11	Overmacht	318
9.12	Recht op terugbetaling	319
10	BETAALINSTRUMENTEN	325
10.1	Inleiding	325
10.2	Fiatting	325
10.3	Uitgavenlimiet	327
10.4	Blokken gebruik betaalinstrument	328
10.5	Verplichtingen houder betaalinstrument	329
10.6	Verplichtingen uitgever betaalinstrumenten	331
10.7	Risico van verzending betaalinstrument	332
10.8	Betalingstransacties zonder instemming	333
10.9	Reserveren van bestedingsruimte van kaarten	336
10.10	Betalinstrumenten voor microbetalingen en afwijkingen van de wet	337
10.11	Oneerlijke handelspraktijken	339
11	ELEKTRONISCH GELD	341
11.1	Inleiding	341
11.2	Rechtskarakter betaling met elektronisch geld	341
11.3	Rechtsverhouding houder van elektronischgeldbegunstigde	343
11.3.1	Bevoegdheid en verplichting tot betaling met elektronisch geld	343
11.3.2	Het moment van betaling bij betaling met elektronisch geld	344
11.4	Rechtsverhouding egi-nemer van elektronisch geld	345
11.4.1	Inleiding	345
11.4.2	Informatieverplichtingen	345
11.4.3	Inhoud van de overeenkomst	346
11.4.4	Aansprakelijkheid bij niet-toegestane betalingstransacties	348
11.5	Rechtsverhouding egi-begunstigde van elektronisch geld	348
11.6	Dwingend recht	349
12	PRIVAATRECHTELIJK BEWIJS	351
12.1	Inleiding	351
12.2	Bewijslast	353
12.3	Bewijsmiddelen	357
12.4	Bewijskracht	360
12.4.1	Algemeen	360
12.4.2	De (elektronische) onderhandse akte	362
12.4.3	De elektronische handtekening	366
12.5	Bewijsovereenkomst	369

13	BESLAG EN INSOLVENTIE	371
13.1	Inleiding	371
13.2	Beslag	372
13.2.1	Derdenbeslag onder een betaaldienstverlener algemeen	372
13.2.2	Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen	374
13.2.3	Derdenbeslag onder betaler	377
13.2.4	Derdenbeslag onder betaaldienstverlener betaler	379
13.2.5	Derdenbeslag onder betaaldienstverlener begunstigde	381
13.2.6	Bankrekening en beslagvrije voet	383
13.2.7	Cumulatie van beslagen	384
13.2.8	Derdenbeslag ten laste van betaaldienstverlener	385
13.2.9	Misbruik van recht	386
13.3	Faillissement	386
13.3.1	Korte beschouwing insolventierecht	386
13.3.2	Gevolgen faillissement beslagdebiteur	389
13.3.3	Gevolgen faillissement betaler	391
13.3.3.1	Pauliana	391
13.3.3.2	Verrekening betaler-betaaldienstverlener	392
13.3.3.3	Verhaal curator	392
13.3.3.4	Automatische afschrijving	395
13.3.4	Gevolgen faillissement begunstigde	397
13.3.4.1	Pauliana	397
13.3.4.2	Betaling tijdens faillissement begunstigde	397
13.3.4.3	Verrekening begunstigde-betaaldienstverlener begunstigde	398
13.3.4.4	Automatische afschrijving (incasso)	401
13.3.4.5	Chargebacks	402
13.3.5	Gevolgen faillissement betaaldienstverlener	402
13.3.5.1	Rechtspositie betaaldienstgebruiker	402
13.3.5.2	Afwikkelsystemen	404
13.3.5.3	Curator en de faillissementsrekening	410
	Literatuurlijst	411

DEEL 1: ALGEMEEN

1 | Algemeen

1.1 Inleiding

In par. 1.2 behandel ik de betekenis van een aantal termen die in dit boek zullen worden gebruikt. Daarbij ga ik – voor zover aanwezig – uit van de definities die daarvan zijn opgenomen in de Wft, het BW of andere (Europese) regelgeving.

In par. 1.3 en 1.4 beschrijf ik de markt van betaaldiensten in het algemeen en de Single Euro Payments Area (SEPA) in het bijzonder.

In par. 1.5 ga ik in op de werking van een aantal specifieke girale betaalvormen, waaronder elektronisch geld en cryptoactiva.

In par. 1.6 beschrijf ik de processen van betaalinitiatiediensten en rekeninginformatiediensten.

In par. 1.7 geef ik achtergrondinformatie over het regelgevend kader voor het betalingsverkeer.

1.2 Terminologie

1.2.1 *Afwikkeldienst en afwikkelonderneming*

De Wft regelt onder meer het verlenen van afwikkeldiensten. Afwikkeldiensten kunnen worden verleend bij stortingen, overmakingen en geldopnames.

In art. 1:1 Wft wordt onder ‘afwikkeldiensten’ verstaan (i) het doorzenden van een verzoek om fiat voor een betaalopdracht aan de betaaldienstverlener van de betaler, (ii) het geven van fiat voor een betaalopdracht namens de betaaldienstverlener van de betaler of (iii) het salderen.

Bij doorzenden van een verzoek om fiat kan worden gedacht aan een internet payment serviceprovider die voor een webwinkelier autorisatieverzoeken rechtstreeks of via een andere intermediair stuurt naar de betaaldienstverleners van betalers of hun vertegenwoordiger, en de ontvangst van een fiat van de betaaldienstverlener bevestigt aan de webwinkelier.¹ Een telecommunicatieonderneming die het netwerk aanbiedt

1 Zie Van Esch 2013a.

waarover een verzoek om fiat wordt doorgezonden, zoals SWIFT, verleent geen afwikkel dienst in de zin van art. 1:1 Wft.²

Een betaaldienstverlener kan het verlenen van fiat voor betaalopdrachten van zijn betaaldienstgebruikers hebben gedelegeerd aan een derde, bijvoorbeeld omdat online-fiatting door hemzelf in verband met onderhoud aan zijn systeem niet mogelijk is. Degene die in dat geval namens de betaaldienstverlener een fiat verstrekt voor de betaalopdracht, verleent een afwikkel dienst. In dat geval wordt de fiatting van betaalopdrachten meestal gekoppeld aan een maximumbedrag van de betalingstransactie.

De term ‘salderen’ is gedefinieerd in art. 1:1 Wft. Daaronder wordt verstaan het vaststellen van geldelijke vorderingen of verplichtingen van betaaldienstverleners uit hoofde van betaalopdrachten van betaaldienstgebruikers. Door te salderen wordt voor iedere betaaldienstverlener bepaald wat hij over een bepaalde periode netto te goed heeft van of verschuldigd is aan de andere betaaldienstverleners, betrokken bij het betalingssysteem waarbinnen de saldering plaatsvindt. Vervolgens betalen de deelnemers aan het betalingssysteem die per saldo een schuld hebben aan andere deelnemers, hun schuld door overmakingen op rekeningen van deelnemers die per saldo een vordering hebben op andere deelnemers, bij een settlement-instelling. Salderen kan op bilaterale of multilaterale basis plaatsvinden. Met salderen wordt beoogd de financiële afwikkeling van betalingstransacties tussen betrokken betaaldienstverleners te vergemakkelijken.

Het verlenen van afwikkel diensten valt op grond van art. 1:5a lid 2 onderdeel h en j Wft niet onder het verlenen van betaaldiensten. Een dienst kan niet tegelijkertijd kwalificeren als een betaaldienst en een afwikkel dienst.³ Het is echter niet uitgesloten dat een financiële onderneming zowel betaaldiensten als afwikkel diensten verleent.

Degene die bedrijfsmatig afwikkel diensten verleent, wordt in de Wft ‘afwikkel onderneming’ genoemd.

1.2.2 *Authenticeren of authenticatie*⁴

De termen ‘authenticeren’ en ‘authenticatie’ worden gedefinieerd in art. 7:514 onderdeel a BW. Zie ook art. 1 Bpr. Deze twee termen hebben dezelfde inhoudelijk betekenis.⁵ Daaronder wordt verstaan het volgen van een procedure die de betaaldienstverlener in staat stelt de identiteit van een betaaldienstgebruiker dan wel de validiteit van het gebruik van een specifiek betaalinstrument te verifiëren, met inbegrip van de persoonlijke beveiligingsgegevens van de betaaldienstgebruiker. Authenticatie kan bijv. bestaan uit het vergelijken van een schriftelijke handtekening onder een schriftelijke betaalopdracht met de schriftelijke handtekening van de betaler die is vastgelegd in de administratie van de betaaldienstverlener. Authenticatie kan bijv. ook bestaan uit het vergelijken van de gegevens van een vingerafdruk met het template van

² Kamerstukken II 2012/13, 33 632, nr. 3, p. 54.

³ Kamerstukken II 2012/13, 33 632, nr. 3, p. 54.

⁴ Vgl. Voerman 2019, par. 9.3.

⁵ Kamerstukken II 2017/18, 34 813, nr. 3, p. 33. Zie ook art. 4 onderdeel 29 PSD2.

een vingerafdruk van de klant dat is opgeslagen in een databank van de betaaldienstverlener. Of uit het verifiëren van een pincode of een code die de betaler met behulp van een apparaat heeft gegenereerd over de betaalopdracht. In het laatste geval wordt niet de identiteit van de betaaldienstgebruiker gecontroleerd, maar wordt gecontroleerd of de betaalopdracht is gegeven door iemand die beschikt over het betaalinstrument of de betaalinstrumenten van de betaaldienstgebruiker dat nodig is of die nodig zijn om de code te genereren.

In dit verband wordt in de regelgeving over betaaldiensten regelmatig de term ‘sterke cliëntauthenticatie’ gebruikt. Deze term wordt gedefinieerd in art. 7:514 onderdeel ab BW en beschreven in art. 26h lid 2-3 Bpr. Daarmee wordt bedoeld authenticatie met gebruikmaking van twee of meer factoren die worden aangemerkt als kennis (iets wat alleen de gebruiker weet), bezit (iets wat alleen de gebruiker heeft) en inherente eigenschap (iets wat de gebruiker is) en die onderling onafhankelijk zijn, in die zin dat de compromittering van een van de factoren geen afbreuk doet aan de betrouwbaarheid van de andere factor(en). Van sterke cliëntauthenticatie is bijvoorbeeld sprake als een betaler een betaalopdracht voorziet van een elektronische handtekening gegenereerd met een calculator die wordt geactiveerd met zijn pincode (wetenschap) en zijn betaalkaart (bezit). Een ander voorbeeld van sterke cliëntauthenticatie met tweefactorenauthenticatie is het verifiëren van de identiteit aan de hand van een vingerafdruk (inherente eigenschap) in combinatie met een mobiele telefoon (bezit). Voor meer informatie verwijs ik naar par. 3.5.8.

De term ‘authenticatie’ kan worden gebruikt in samenhang met de termen ‘identificatie’, ‘ondertekenen’ en ‘valideren’.

Identificatie is het proces van het gebruiken van persoonsidentificatiegegevens die op unieke wijze een natuurlijke persoon of rechtspersoon aanduiden.⁶ Het leggen van een vinger op een display voor vingerafdrukherkenning is een vorm van identificatie.

Authenticatie is het proces dat de bevestiging van de identificatie of van de oorsprong en de integriteit van gegevens mogelijk maakt.⁷

Ondertekenen heeft naast de functies van kenbaar en verifieerbaar maken van de identiteit als functie dat de ondertekenaar de verklaring, waarmee de handtekening door middel van papier of technisch is verbonden, zich toe-eigent.

Validering is het proces waarmee wordt nagegaan of en bevestigd dat een handtekening geldig is.⁸

1.2.3 Automatische afschrijving

De term ‘automatische afschrijving’ wordt in art. 7:514 onderdeel b BW gedefinieerd als een betaaldienst waarbij de betaalrekening van de betaler wordt gedebiteerd en waarbij de betalingstransactie wordt geïnitieerd door de begunstigde op basis van een door de betaler aan de begunstigde, aan de betaaldienstverlener van de begunstigde

6 Vergelijk art. 3 onderdeel 1 EIDAS.

7 Vergelijk art. 3 onderdeel 5 EIDAS.

8 Vergelijk art. 3 onderdeel 41 EIDAS.

of aan de betaaldienstverlener van de betaler verstrekte instemming.⁹ Deze betalings-transactie is in Nederland bekend onder de naam ‘automatische incasso’.

1.2.4 Betaaldienst¹⁰

De term ‘betaaldienst’ wordt in art. 1:1 Wft en art. 7:514 onderdeel d BW gedefinieerd als een bedrijfswerkzaamheid als bedoeld in bijlage I bij PSD2.¹¹ Deze bijlage bevat een limitatieve lijst van betaaldiensten.

De volgende diensten zijn betaaldiensten:¹²

- a) diensten waarbij de mogelijkheid wordt geboden contanten op een betaalrekening te storten, alsmede alle verrichtingen die voor het beheren van een betaalrekening vereist zijn;¹³
- b) diensten waarbij de mogelijkheid wordt geboden contanten van een betaalrekening op te nemen, alsmede alle verrichtingen die voor het beheren van een betaalrekening vereist zijn;¹⁴
- c) uitvoering van betalingstransacties, met inbegrip van geldovermakingen, op een betaalrekening bij de betaaldienstverlener van de betaaldienstgebruiker of bij een andere betaaldienstverlener, zoals (eenmalige of meermalige) automatische afschrijvingen, betalingstransacties met behulp van een betaalkaart of een soortgelijke apparaat en overmakingen met inbegrip van doorlopende betaalopdrachten;¹⁵
- d) uitvoering van betalingstransacties waarbij de geldmiddelen zijn gedekt door een kredietlijn die aan de betaaldienstgebruiker wordt verleend;¹⁶
- e) uitgifte van betaalinstrumenten, zoals een betaalkaart en/of aanvaarding van betalingstransacties;¹⁷
- f) geldtransfers die zich onderscheiden van overmakingen doordat zonder opening van een betaalrekening op naam van de betaler of de begunstigde van een betaler geldmiddelen worden ontvangen met als enig doel het daarmee corresponderende bedrag over te maken aan een begunstigde of aan een andere, voor rekening van de begunstigde handelende betaaldienstverlener en/of waarbij de geldmiddelen voor rekening van de begunstigde worden ontvangen en aan de begunstigde beschikbaar worden gesteld.¹⁸ Een geldtransfer kan bijvoorbeeld als volgt verlopen. Een persoon stort een bedrag in contanten in de kas van een geldtransferinstelling. Hij ontvangt daarvoor een unieke code die het computersysteem aanmaakt. Deze code communiceert hij aan de begunstigde, die vervolgens onder vermelding van deze code het bedrag van de geldtransfer minus de provisie krijgt uitgekeerd van een andere geldtransferinstelling bij hem in de buurt. Een andere wijze van het verrichten van een geldtransfer is dat de persoon na het storten van een bedrag in contanten een betaaldienstverlener opdracht geeft om het bedrag minus provisie

⁹ Zie over deze term ook ECB 2009, p. 21.

¹⁰ Vgl. Voerman 2019, par. 4.3.

¹¹ Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november betreffende betalingsdiensten in de interne markt, houdende wijziging van de Richtlijnen 2002/65/EG, 2009/110/EG en 2013/36/EU en Verordening (EU) 1093/2010 en houdende intrekking van Richtlijn 2007/64/EG, *PbEU* 2015, L 337/35. Deze richtlijn is ook wel bekend onder de afkorting PSD2 (Payment Services Directive2).

¹² Zie hierover Van der Eerden e.a., *Hoofdlijnen Wft (R&P nr. FR6)* 2018, p. 159-161.

¹³ Voerman 2019, p. 64.

¹⁴ Voerman 2019, p. 64.

¹⁵ Voerman 2019, p. 65.

¹⁶ Voerman 2019, p. 66.

¹⁷ Voerman 2019, p. 66-68.

¹⁸ Zie art. 4 onderdeel 22 PSD2; Land-van Emmerik & Theissen 2022, p. 216-218.

over te boeken naar de rekening van een andere betaaldienstverlener met de opdracht dit overgeboekte bedrag uit te keren aan een bepaald persoon.¹⁹ Van een geldtransfer kan ook sprake zijn zonder dat de geldmiddelen die door een betaaldienstverlener betaalbaar worden gesteld aan de beoogde begunstigde, op enig moment tussen de betaaldienstverlener van de betaler en de betaaldienstverlener van de begunstigde giraal worden overgemaakt en de verevening tussen deze betaaldienstverleners plaatsvindt door verrekening.²⁰ Of een betaaldienst kwalificeert als een geldtransfer hangt af van de omstandigheden van het geval;²¹

- g) betaalinitiatiediensten;
- h) rekeninginformatiediensten.

Een dienst kwalificeert alleen als een betaaldienst als er sprake is van een bedrijfswerkzaamheid.²² Het hangt van de omstandigheden van het geval af of aan dit vereiste is voldaan. Ook als de verrichtingen van de dienstverlener ondersteunend zijn aan een bedrijfsactiviteit van andere aard, zoals het exploiteren van een platform voor *crowdfunding*, kunnen zij kwalificeren als een betaaldienst, mits deze ondersteunende handelingen regelmatig worden verricht.²³ Denk aan het geval dat een crowdfundingplatform of een handelsplatform in opdracht van geldnemers ten laste van hun rekening door middel van overmakingen zorgdraagt voor de betalingen van rente en aflossing van geldnemers aan geldgevers.²⁴ Van een bedrijfswerkzaamheid is bijvoorbeeld geen sprake als een natuurlijke persoon zijn betaalrekening openstelt voor stortingen en overmakingen voor het inzamelen van geld voor een gezamenlijk huwelijkscadeau.

Een dienst van geldopneming die een speelhalexploitant aan zijn klanten aanbiedt door middel van in die hallen geïnstalleerde multifunctionele geldautomaten, is geen betaaldienst wanneer de exploitant geen enkele verrichting op de betaalrekeningen van die klanten doet en de door hem in dat kader verrichte handelingen louter bestaan in de terbeschikkingstelling en het vullen van die geldautomaten met contant geld.²⁵

De uitvoering van door de begunstigde geïnitieerde automatische afschrijvingen van een betaalrekening waarvan hij niet de houder is, en waarmee de houder van de aldus gedebiteerde rekening niet heeft ingestemd, is een betaaldienst in de zin van art. 1:1 Wft.²⁶

1.2.4a Betaaldienstgebruiker

De term ‘betaaldienstgebruiker’ wordt in art. 1:1 Wft en art. 7:514 onderdeel e BW gedefinieerd als een persoon die in de hoedanigheid van betaler, betalingsbegunstigde of beide van een betaaldienst gebruikmaakt, respectievelijk een natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de hoedanigheid van betaler, begunstigde of beide van een betaaldienst gebruikmaakt. Inhoudelijk zijn deze definities gelijk.

19 Voerman 2019, p. 68-72.

20 HR 10 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1753 over Walhalla-bankieren.

21 ISRB, *Q&A* 2020/5099.

22 Zie ook par. 1.2.21.

23 Vergelijk Rb. Rotterdam 11 november 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:8588.

24 Broekhuizen 2017, p. 101-102; Schouten 2017; Voerman 2019, p. 50.

25 HvJ EU 22 maart 2018, ECLI:EU:C:2018:211.

26 Zie HvJ EU 11 april 2019, ECLI:EU:C:2019:320.

De houder van een betaalrekening waarvan automatische afschrijvingen zijn gebeurd zonder zijn instemming, is een betaaldienstgebruiker in de zin van art. 1:1 Wft.²⁷

1.2.5 *Betaaldienstverlener en betaalinstelling*

PSD2 geeft in art. 1 lid 1 een opsomming van de zes categorieën van betaaldienstverleners.²⁸ Deze opsomming is niet overgenomen in de definitie van de term in art. 1:1 Wft met het oog op de overige definities en de systematiek van de Wft. In de Wft worden dergelijke termen materieel omschreven in plaats van dat er een opsomming wordt gegeven van de instellingen die onder de term vallen.²⁹ Een betaaldienstverlener is volgens art. 1:1 Wft degene die zijn bedrijf maakt³⁰ van het verlenen van betaaldiensten. Onder deze definitie vallen banken, egi's, betaalinstellingen, de ECB, de centrale banken van de lidstaten, de lidstaten en hun regionale en lokale overheden voor zover zij betaaldiensten verlenen en daarbij niet handelen in hun hoedanigheid van overheidsinstantie. Daaronder vallen ook de ondernemingen die betaaldiensten verlenen en:

- a) niet beschikken over een vergunning;
- b) waaraan een ontheffing is verleend;
- c) die vallen onder een vrijstelling.³¹

Een betaalinstelling is krachtens art. 1:1 Wft degene die zijn bedrijf maakt³² van het verlenen van betaaldiensten en waaraan een vergunning als bedoeld in art. 2:3a Wft is verleend. Art. 7:514 BW bevat geen definitie van de term 'betaalinstelling'.

Onder de definitie 'betaalinstelling' vallen derhalve niet de bank en de egi als bedoeld in art. 2:3a lid 2 Wft. Naar de letter van art. 1:1 Wft vallen daaronder ook niet de betaaldienstverleners die op grond van art. 2:3d Wft geheel vrijgesteld zijn van de vergunningplicht. Uit art. 32 lid 3 PSD2 volgt dat betaaldienstverleners die vallen onder een vrijstelling in de zin van art. 2:3d Wft, dienen te worden behandeld als betaalinstellingen, met dien verstande dat zij geen betaaldiensten mogen aanbieden in andere lidstaten. Een redelijke uitleg van de wet brengt mee dat hetzelfde heeft te gelden voor instellingen die vergunningplichtig zijn maar geen vergunning hebben. Ook zij dienen immers te kunnen worden aangesproken wegens overtreding van bijvoorbeeld de regels die zijn gesteld krachtens art. 4:22 lid 2 Wft. Ik verwijs ter ondersteuning van deze uitleg naar de definitie van de term 'betaaldienstverlener' in art. 7:514 BW, die luidt: 'dienstverlener als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de richtlijn en natuurlijke persoon of rechtspersoon waarop een vrijstelling krachtens artikel 2:3d van de Wet op het financieel toezicht van toepassing is'.

Voorbeelden van betaalinstellingen zijn kredietkaartmaatschappijen die gebruikmaken van een driepartijensstelsel,³³ geldtransactiekantoren die geldtransfers aanbieden, telecommunicatiedienstverleners die betalingen aan derden door middel van een

²⁷ Zie HvJ EU 11 april 2019, ECLI:EU:C:2019:320.

²⁸ In PSD2 'betalingsdienstaanbieder' genoemd.

²⁹ Kamerstukken II 2008/09, 31 892, nr. 3, p. 14.

³⁰ Zie par. 1.2.21.

³¹ Kamerstukken II 2008/09, 31 892, nr. 3, p. 14-15 en 21.

³² Zie par. 1.2.21.

³³ Zie par. 1.2.15.

opslag op hun standaard telecommunicatietarief mogelijk maken en Internet Payment Service Providers.³⁴

Ook betaalinitiatiedienstverleners en rekeninginformatiedienstverleners zijn betaalinstellingen.

In het Register betaalinstanties, dat door DNB op grond van art. 1:107 Wft wordt bijgehouden, is onder meer een overzicht te vinden van de Nederlandse betaalinstanties. Zie de website van DNB. De EBA exploiteert krachtens art. 15 PSD2 een elektronisch centraal register dat een lijst bevat van alle in de Unie gevestigde betaalinstellingen en egi's en hun respectieve agenten en bijkantoren.³⁵

Anders dan art. 1:1 Wft verwijst art. 7:514 onderdeel f BW in de definitie van de term 'betaaldienstverlener' wel naar art. 1 lid 1 PSD2. Voor de toepassing van de bepalingen uit het BW zijn betaaldienstverleners de dienstverleners als bedoeld in art. 1 lid 1 PSD2³⁶ en natuurlijke personen en rechtspersonen waarop een vrijstelling krachtens art. 2:3d Wft van toepassing is. Art. 2:3d Wft betreft de gehele of gedeeltelijke vrijstelling van art. 2:3a Wft, waarin de vergunningplicht voor het verlenen van betaaldiensten is vastgelegd.³⁷

Betaaldienstverleners worden wel onderscheiden in distributende en collecterende betaaldienstverleners.³⁸ Een distributende betaaldienstverlener biedt schuldeisers, zoals webwinkels, toegang tot verschillende betaalmethoden zoals iDEAL, kredietkaart of incasso. De distributende betaaldienstverlener is overigens niet betrokken bij de overmaking. De collecterende betaaldienstverlener ontvangt als tussenpersoon voor en namens de schuldeiser de betalingen van schuldenaren en rekent periodiek alle ten gunste van de schuldeiser ontvangen girale betalingen met de schuldeiser af door overmaking van het totaal ontvangen bedrag minus de verschuldigde vergoedingen aan de schuldeiser. De schuldeiser heeft derhalve een kredietrisico op de collecterende betaaldienstverlener.

1.2.6 Betaalinitiatiedienst en betaalinitiatiedienstverlener³⁹

Een betaalinitiatiedienst is een betaaldienst in de zin van art. 1:1 Wft en art. 7:514 onderdeel d BW, omdat zij is opgenomen onder punt 7 van de lijst van betaaldiensten vermeld in bijlage I van PSD2.

De term 'betaalinitiatiedienst' wordt in art. 1:1 Wft en art. 7:514 onderdeel v BW gedefinieerd als een dienst voor het initiëren van een betaalopdracht, op verzoek van

34 *Kamerstukken II* 2008/09, 31 892, nr. 3, p. 15. Zie over fintech Voerman & Baukema 2015.

35 Zie ook Uitvoeringsverordening (EU) 2019/410 van de Commissie van 29 november 2018 tot vaststelling van de gegevens die krachtens Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad op het gebied van betalingsdiensten door de bevoegde autoriteiten aan de Europese Bankautoriteit moeten worden gemeld, *PbEU* 2019, L 73/20 alsmede de Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/411 van de Commissie van 29 november 2018 tot aanvulling van Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad ten aanzien van technische reguleringsnormen tot vaststelling van technische vereisten inzake de ontwikkeling, de werking en het onderhoud van het elektronisch centraal register op het gebied van betalingsdiensten en inzake de toegang tot de daarin opgenomen informatie, *PbEU* 2019, L 73/84. Zie voorts ISRB, *Q&A* 2021/6078.

36 Zie Van der Eerden e.a., *Hoofddlijnen Wft (R&P nr. FR6)* 2018, p. 158-161.

37 Zie par. 3.4.2.

38 Zie Voerman 2019, p. 41 en par. 8.3.

39 Voerman 2017; Den Hamer & Middelburg 2017; Van Houts & Martens-Schutten 2017; Jonker & Dijkmans van Gunst 2017.

de betaaldienstgebruiker, met betrekking tot een betaalrekening die bij een andere betaaldienstverlener wordt aangehouden. Hoewel de definitie techniekneutraal is geformuleerd, heeft een betaler jegens zijn rekeninghoudende betaaldienstverlener geen recht om gebruik te maken van een betaalinitiatiedienstverlener voor betaalinitiatiediensten als de betaalrekening niet online raadpleegbaar is.⁴⁰

Betaalinitiatiediensten zijn een alternatief voor onder meer iDEAL-betalingen, kredietkaartbetalingen of PayPal-betalingen bij internetaankopen. Ook kan een webwinkel met een vergunning voor het verlenen van betaalinitiatiediensten zelf de betaling van de betaalrekening van de klant starten.⁴¹ Daarnaast kan een betaaldienstverlener betaalinitiatiediensten aanbieden ten aanzien van betaalrekeningen die worden aangehouden bij een andere betaaldienstverlener.

Voor het verlenen van een betaalinitiatiedienst zijn verschillende technieken voorhanden. Bij een website met overlaytechniek is er sprake van twee communicatiesessies: een communicatiesessie tussen de betaalinitiatiedienstverlener en de betaler en een communicatiesessie tussen de betaalinitiatiedienstverlener en de rekeninghoudende betaaldienstverlener. In de communicatiesessie tussen de betaalinitiatiedienstverlener en de betaler simuleert de betaalinitiatiedienstverlener de website van de rekeninghoudende betaaldienstverlener, zodat de betaler daarop alle handelingen kan verrichten die nodig zijn voor het geven van een betaalopdracht aan de rekeninghoudende betaaldienstverlener, als ware hij zelf ingelogd op de website van de rekeninghoudende betaaldienstverlener. Met behulp van de betaalgegevens en authenticatiegegevens die de betaalinitiatiedienstverlener aldus van de betaler verkrijgt, logt hij in op de website van de rekeninghoudende betaaldienstverlener en geeft hij de rekeninghoudende betaaldienstverlener de betaalopdracht van de betaler als ware hij de betaler. Maakt de betaalinitiatiedienstverlener gebruik van screen scraping, dan leest hij de betaalgegevens en de authenticatiegegevens van de betaler uit vanaf zijn computerbeeldscherm en gebruikt hij de aldus uitgelezen gegevens voor invoer in zijn computerprogramma om de betaalopdracht te geven aan de rekeninghoudende betaaldienstverlener.

Voor een nadere beschrijving van het proces van verlenen van betaalinitiatiediensten verwijst ik naar par. 1.6.

Een betaalinitiatiedienstverlener is een intermediaire betaaldienstverlener die betaalinitiatiediensten verricht. Omdat art. 1:1 Wft de term ‘betaalinitiatiedienstverlener’ definieert als ‘betaaldienstverlener die betaalinitiatiediensten verricht’ en in de definitie van de term ‘betaaldienstverlener’ het element is opgenomen van ‘zijn bedrijf maken van’, geldt hetzelfde vereiste voor de betaalinitiatiedienstverlener.⁴² Een kind dat voor en namens zijn moeder op basis van een machtiging via internetbankieren betaalopdrachten geeft, is geen betaalinitiatiedienstverlener omdat hij niet zijn bedrijf maakt van het verlenen van betaalinitiatiediensten.

Betaalinitiatiedienstverleners behoeven een vergunning op grond van art. 2:3a Wft en kwalificeren derhalve als betaalinstelling in de zin van art. 1:1 Wft.

40 Zie art. 7:522b BW dat in de tweede volzin het volgende bepaalt: “Dit recht is niet van toepassing indien de betaalrekening niet online raadpleegbaar is.”

41 *Kamerstukken II* 2017/18, 34 813, nr. 11, p. 8.

42 Zie par. 1.2.21.

Art. 7:514 onderdeel y BW definieert de term ‘betaalinitiatiedienstverlener’ als een betaaldienstverlener die de in bijlage I punt 7 PSD2 bedoelde bedrijfsactiviteiten uitoefent. Ook hier geldt dat er sprake moet zijn van ‘zijn bedrijf maken van’.⁴³

Als de rekeninghoudende betaaldienstverlener zijn betaaldienstgebruikers de dienst aanbiedt van periodieke overmakingen of uitgestelde overmakingen, moet hij hen ook in staat stellen om zulke overmakingen te initiëren met tussenkomst van een betaalinitiatiedienstverlener. Aan deze verplichting voldoet de rekeninghoudende betaaldienstverlener niet als hij zijn systeem zo inricht dat de betaalinitiatiedienstverlener bij een periodieke overmaking voor iedere afzonderlijke overmaking een betaalopdracht dient te initiëren dan wel bij een uitgestelde overmaking tijdig voor het verstrijken van de termijn van uitstel een betaalopdracht dient te initiëren.⁴⁴

1.2.7 Betaalinstrument⁴⁵

Het is gebruikelijk dat een betaaldienstverlener in verband met de efficiënte verwerking van grote aantallen betalingstransacties in de raamovereenkomst met de betaaldienstgebruiker bedingt dat de betaaldienstgebruiker voor het verstrekken van opdrachten aan de betaaldienstverlener gebruik zal maken van de gegevensdragers en de (communicatie)middelen die door de betaaldienstverlener zijn voorgeschreven, en dat hij daarbij de voorschriften en aanwijzingen van de betaaldienstverlener in acht zal nemen. Zie bijvoorbeeld art. 17 lid 2 ABV 2017.⁴⁶

Betaaldienstverleners kunnen hun klanten verschillende middelen bieden voor het verstrekken van betaalopdrachten. Betaalopdrachten kunnen worden verstrekt door middel van een voorgedrukt overschrijvingsformulier, van een acceptgiro, van een betaalautomaat bij een winkelier, van een app⁴⁷ op een (mobiele) telefoon of een tablet, van een pc al dan niet via internet of van contactloos betalen met behulp van een NFC-chip of een daartoe bestemde applicatie die door een Trusted Services Manager is geïnstalleerd op de simkaart van een aanbieder van een mobiel telefoonnetwerk.⁴⁸ De raamovereenkomst met de betaaldienstverlener bepaalt welke middelen de betaaldienstgebruiker bij de aangeboden wijzen van verstrekking moet gebruiken en welke procedure hij daarbij in acht moet nemen. Voor het verstrekken van een betaalopdracht door middel van een betaalautomaat zal hij bijvoorbeeld gebruik moeten maken van zijn betaalkaart al dan niet in combinatie met zijn pincode en de opdracht dienen te valideren door het intoetsen van de ‘akkoord’-knop op het toetsenbord van de betaalautomaat. Bestaat de mogelijkheid om via internet betaalopdrachten te verstrekken, dan zal hij de voorgeschreven procedure moeten volgen om in te loggen en de betaalopdrachten elektronisch te ondertekenen.

In art. 1:1 Wft en art. 7:514 onderdeel g BW wordt de term ‘betaalinstrument’ gedefinieerd als het gepersonaliseerde instrument of de gepersonaliseerde instrumenten of

43 Zie par. 1.2.21.

44 Zie ISRB, *Q&A* 2021/6318.

45 Vgl. Voerman 2019, par. 3.1.4.

46 Van der Burgh & Krijnen 2017, p. 73-74.

47 Het woord ‘app’ is een afkorting van het woord ‘applicatie’. Een app is een programma voor een mobiel apparaat, zoals een mobiele telefoon of een tablet.

48 Zie voor meer informatie over mobiel contactloos betalen EPC – GSMA, *Mobile Contactless Payments Service Management Roles Requirements and Specifications*, oktober 2010.